

PROLEGOMENE LA O FILOSOFIE A ACTIVITĂȚILOR CORPORALE AUTOTELICE¹**Boris BOGUȘ, Mihail EPURAN****Catedra Cultură Fizică și Sport***Academia Națională Educație Fizică și Sport, București (România)*

The progress of the last fifty years in the field of corporal activities, which has become a ‘social force’ and of its theory have generated the need of conceptual generalizations of philosophy.

In the present article, we insist on this point of view based on practical considerations which are learned from the analysis of the way the instructive-educative activity in the field of corporal activities is planned. The starting point resides in how the teachers and coaches understand its implementation and evaluation and how the decision makers manage to direct it. Both the teacher and manager shall treat the philosophy as fundamental convictions, concepts, and attitudes regarding the activities and the programs they carry out. The compiling of the plans and of the programs should be based on the understanding of the given philosophy and its connection with education. It is imperative that everyone have a clear idea about the education before planning and organizing the activities.

„Omul este măsura tuturor lucrurilor, a celor ce sunt,
a celor ce nu sunt în ce fel nu sunt”

Protagoras - 481-411 a.c.

Introducere

Dacă pornim de la definiția filosofică, care este o concepție generală despre lume și viață, filosofia activităților corporale este o filosofie a unei activități cu specific propriu, destul de bine definit și deosebit de alte activități ale omului.

Atributele lui *homo* de „faber”, „sapiens”, „oeconomicu”, „ludens”, „atleticus” etc. nu sunt decât etichete prin care se evidențiază una sau unele dintre caracteristicile acestei ființe complexe, contradictorii și dornice de a-și depăși propriile determinări.

Problemele filosofiei nu sunt nici simple, nici puține. Dacă filosofia este o concepție de maximă generalitate, sinteză de multiple cunoștințe, privite holistic, vom înțelege de ce devine dificil un demers privitor la o filosofie a unui domeniu considerat în cea mai mare măsură orientat pragmatic.

Se mai adaugă încă o dificultate: raportul dintre filosofia și știința activităților corporale.

Sunt numeroase afirmațiile pe care le fac cercetătorii din domeniu care deplâng chiar faptul că știința educației fizice și sportului n-a reușit să devină o disciplină unitară și încheiată (O.Grupe, citat de Hagele, 1991). Față de astfel de rețineri înțelegem și rezervele față de filosofie, față de filosofie în general și față de ea în particular, ca filosofie a domeniului² nostru de referință.

Stearn și Roberts, 1992, afirmă clar că oamenii domeniului sunt neîncredători fie în filosofie, fie în forțele lor, în posibilitățile lor de a înțelege și a aplica această filosofie. Rainer Martens (1987), un specialist în domeniul performanței, nu un filosof al domeniului activităților corporale, explică de ce este important ca profesorul și antrenorul să facă și să aplice filosofia. Este, desigur, regretabil faptul că filosofia a fost neglijată multe decenii în curricula liceelor și că nici în facultăți nu se mai predă. De unde să cunoască tinerii cercetători și profesori problemele acestea?

Progresele din ultimele cinci decenii ale domeniului (devenit „forță socială”) și ale teoriei acestuia au generat nevoia de generalizări conceptuale ale filosofiei.

Mai adăugăm teama sau rețineră specialiștilor din domeniu, care au puțină sau deloc cultură filosofică (cei care vin din direcțiile celelalte nu înțeleg „sportul”). Ultimul aspect este discutat și de R.Martens (1979, 1987), W.Stearn și G.Roberts (1992).

¹ *Prolegomene* – (gr. *pro* „înainte” și *legomai* „spun”) expunere succintă care servește ca introducere în problematica unei anumite științe sau discipline (Dicționar de filosofie, 1978 sau „Ansamblul noțiunilor preliminare ale unei științe” (Le Petit Larousse, 1993). Noi considerăm aici prima semnificație.

² Atât teoreticienii, unii dintre ei filosofi, cât și practicienii vorbesc despre domeniul și știința educației fizice și sportului, neuitând să sublinieze că este numai o sintagmă, cu conotații mult mai complexe – sănătate, exerciții, joc, recreații, dans ș.a.

Și totuși, înainte de 1980 s-au formulat nu numai năzuințe, dar au fost și încercări bine conturate pentru constituirea unui corp de aserțiuni filosofice în domeniul „educației fizice și sportului” – E.C.Davis & D.M.Miller, 1967; E.Zeigler, 1977, pentru ca ulterior să apară „Filosofia practică a sportului” – S.Kretchmar, 1994, „Cercetările filosofice în sport” – W. Morgan & K. Meyer, 1995, în USA; europenii au „filosofat” deferit; francezii au excelat prin prezentări eseistice (E.Loiser, R.Jeudon (1941); Rioux și Chappuis (1968, 1971), în timp ce vest-germanii au procedat tematic și au studiat cu minuțiozitate temele centrale - H. Lenk (1982 și 1987); O. Grupe & D. Kurz (1987); D.Hackfort (1990); Haag et al. (1992).

Abia în ultimul deceniu se poate vorbi de încercări de clarificare și fundamentare specifică a teoriei domeniului „educației fizice și sportului” a „activităților corporale” sau a „motricității”. Nu sunt de neglijat eforturile făcute în direcția terminologiei, pentru stabilirea tezaurului de termeni și de definire a celor mai importante concepte, încercări pe care le putem așeza la întemeierea unei gândiri logice și sistematice în domeniu.

Un prim-început pentru formarea unor paradigme filosofice în domeniu este constituit de încercările lui Ion Bâțlan cu probleme de olimpism și axiologie (1995, 1996, 2000), N. Guidea, performanță, competiție, olimpism ș.a. (1998) și Fl. Georgescu – praxiologia exercițiilor fizice (2000), precum și cele privind aspectele „metateoretice”.

Nevoia de filosofie

Vom insista asupra acestui punct de vedere din considerente de ordin practic, pe care le aflăm din analiza modului cum este proiectată activitatea instructiv-educatională în domeniul activităților corporale, pornind de la cum înțeleg profesorii să o realizeze și cum evaluează, ajungând la modul când factorii de decizie înțeleg să o direcționeze. Pentru profesor ca și pentru manager filosofia va fi înțeleasă drept *convingeri, concepte și atitudini fundamentale* privitoare la activitățile și programele pe care le desfășoară. Alcătuirea planurilor și programelor trebuie să se bazeze pe înțelegerea acestei filosofii și a legăturii ei cu educația. Este imperios necesar ca fiecare să aibă o filosofie clară despre educație și pregătire, înainte de a-și proiecta activitățile și organizarea lor. Tot atât de important este ca managerii să aibă o filosofie solidă, adică o concepție realist-științifică despre menirea școlii și despre căile cele mai corecte de realizare a obiectivelor educaționale ale ei.

În condițiile diversificării orientărilor și formelor lor de organizare a multor instituții școlare, precum și varietății încă nesistematice a deciziilor de reformă a învățământului, nevoia de filosofie este foarte mare, lipsa acesteia generând greșeli grave de concepție, direcționare și organizare.

Dar o bună și practică filosofie nu se oprește numai la aspectele de orientare și atitudini, ci privește și modul concret în care sunt formulate diferite sarcini ale procesului: raportul dintre filosofia profesorului și modul cum stabilește caracterul „performanței” observabile a elevilor (cf. C.R.Bartel, 1976), precum și selectarea metodelor, mijloacelor și materialelor (Jinga, 1983) propuse pentru realizarea comportamentului complex observabil deschis (motric) și intern închis (cognitiv și afectiv-moral-social) al elevilor.

În activitatea de instruire profesorul trebuie să fie conștient de faptul că orientarea lui filosofică va cuprinde legi, principii, convingeri, concepte, atitudini care vor conduce oamenii aflați într-o ambianță determinată, conducere diferențiată după tipurile, sarcinile și caracteristicile instruirii (C.R. Bartel, 1976, p.25). Orientarea spre elev sau spre program poate fi ușor observată din desfășurarea lecției. Dar atât elevul, cât și atitudinile profesorului se schimbă, reflectând experiența și maturizarea psihocomportamentală a unuia și conceptuală a celuilalt.

Dacă profesorul are o filosofie personală, aceasta îl obligă să gândească logic și analitic, să considere valorile adevărate ale activității. Dacă nu are, este ca și cum ar călători pe meleaguri străine fără hartă și fără busolă.

Câteva repere orientativ-filosofice în direcția instruirii și educației din domeniul activităților specifice sunt furnizate de Bartel, Lumpkin, Davies & Miler, Bucher & Wuest:

- educația și diferitele forme de instruire trebuie să fie continui, începând de la naștere, pe tot parcursul vieții (în acest sens militează și Consiliul Internațional pentru Știința Sportului și Educației Fizice (ICSSPE);
- fiecare persoană trebuie să primească educație și pregătire echilibrată, care includ atât orientări generale în cunoaștere, cât și pregătire pentru profesie, toate adecvate individualității și situațiilor;
- toți subiecții trebuie să aibă posibilități egale pentru educație și instruire, conținuturile fiind adecvate nevoilor lor specifice;
- cursurile și activitățile practice trebuie să fie astfel structurate, încât să stimuleze experimentarea și creativitatea;
- între filosofie, scopuri și obiective trebuie să existe o interrelație permanentă, rațională.

În domeniul pregătirii profesorilor/formatori. Cei care se ocupă de sistemele de pregătire a formatorilor au, evident, diferite orientări constituite în timp și acordate realității. Capacitatea de anticipare a viitorului societății și a cerințelor față de oamenii școlii sunt foarte importante.

Cum poate profesorul sau antrenorul să-și formeze o filosofie solidă, reală și susceptibilă de a-i orienta activitatea?

Una dintre soluții este să-și realizeze o *concepție eclectică* (A.Lumpkin, 1986, p.35) pe baza informațiilor obținute la disciplinele de fundamentare științifică a profesiei (științe biologice și psihologice–pedagogice–sociologice). Dar și această concepție eclectică se formează prin lecturi filosofice sau chiar prin frecventarea unor cursuri, în finalul cărora profesorul să poată considera că are convingeri, crede în ele și urmărește să obțină valorile de care au nevoie elevii lor.

C.Bucher și D.Wuest recomandă tinerilor să facă următorii pași pentru realizarea unei filosofii proprii:

- revizuirea critică a propriei experiențe educaționale în domeniu: ce a fost bun, ce a fost nemulțumitor și de ce;
- lecturi despre diferitele filosofii; care dintre ele se apropie mai mult de propriile convingeri;
- cunoașterea filosofiei diferiților lideri din domeniu și care idei anume sunt mai compatibile punctului propriu de vedere;
- folosirea diferitelor prilejuri de a discuta cu colegii despre filosofia lor;
- exprimarea propriei filosofii drept o cale de verificare a modului ei de structurare. Această structurare poate fi considerată că nu se sfârșește niciodată.

Credem că nu greșim dacă sugerăm un demers managerial curricular adresat formatorilor de formatori, pornind de la constatarea că foarte mulți, indiferent de vârstă, nu au urmat cursuri de filosofie, iar unii, de la specialități tehnice sau biologice nu au urmat nici cursuri de psihologie, pedagogice și metodică instruirii (chestiune valabilă pentru învățământul superior de specialitate). Așadar, încă o dată se vedește necesitatea însușirii filosofiei.

În domeniul cercetării. Mai mult decât problematica filosofiei educației, filosofia științei s-a bucurat de atenție deosebită atât pe planul generalizării și abstractizării, cât și pe cel al științelor empirice care fundamentează activitățile corporale. Amintim aici, printre altele, discuțiile legate de paradigmele revoluțiilor din științe (Th. Kuhn, 1976) și de poziția cu caracter critic la adresa inducției a lui Karl Popper (1981) și adepților lui, care consideră știința ca un sistem de aserțiune acceptat de cei mai mulți, sistem care, prin natura lui, va fi modificat prin formularea altor adevăruri (teoria falsificabilității). În legătură cu problemele filosofice ale cercetării în domeniul activităților corporale am făcut considerațiuni destul de ample în lucrarea „Metodologia cercetării” (Epuran, 1992).

În domeniul activităților corporale (tab.1). Trebuie să recunoaștem aici ce vom argumenta *pro domo*. În principal este vorba de *concepțul de activități corporale* pe care îl susținem de aproape trei decenii și care considerăm că este justificat, acoperind, prin cele cinci tipuri de activități (*ludice, gimnice, agonistice, recreative și compensatorii*), întreaga gamă de expresii motrice ale ființei umane cu orientare *autotelică și autoplastică*.

Tabelul 1

Tipurile de activități corporale

1	Activități corporale <i>ludice</i> , de joc (lat. - <i>ludus</i>)
2	Activități corporale <i>agonistice</i> (lat. - <i>agon</i>)
3	Activități corporale <i>gimnice</i> (lat. - <i>gymnas</i>)
4	Activități corporale <i>recreative și de timp liber</i> (lat. - <i>recreatio</i>)
5	Activități corporale <i>compensatorii</i> (lat. - <i>compensatio</i>)

Activitățile corporale pot fi gândite și analizate atât independente, cu scopuri, obiective și manifestări proprii, cât și ca *familie de activități* în care întrepătrunderea unor funcții și finalități determină o varietate mare de modalități (chiar de sisteme) expresive. Dăm aici un singur exemplu: sporturi cu caracter ludic și compensator sau recreativ, în funcție de ambianță, condițiile și nevoile individualității.

Concepțul și taxonomia. Activitățile corporale se diversifică din multiple puncte de vedere: „hormic” - al tendințelor și motivațiilor, al „valorii”, al „funcțiilor” ca alternative de satisfacere a nevoilor ființelor active, al cerințelor și „modelor” sociale.

Dintre activitățile corporale, cele sportive-agonistice au cucerit adeziunea publicului. Celelalte sunt așezate pe o scală a valorii educaționale-formative deasupra celor sportive.

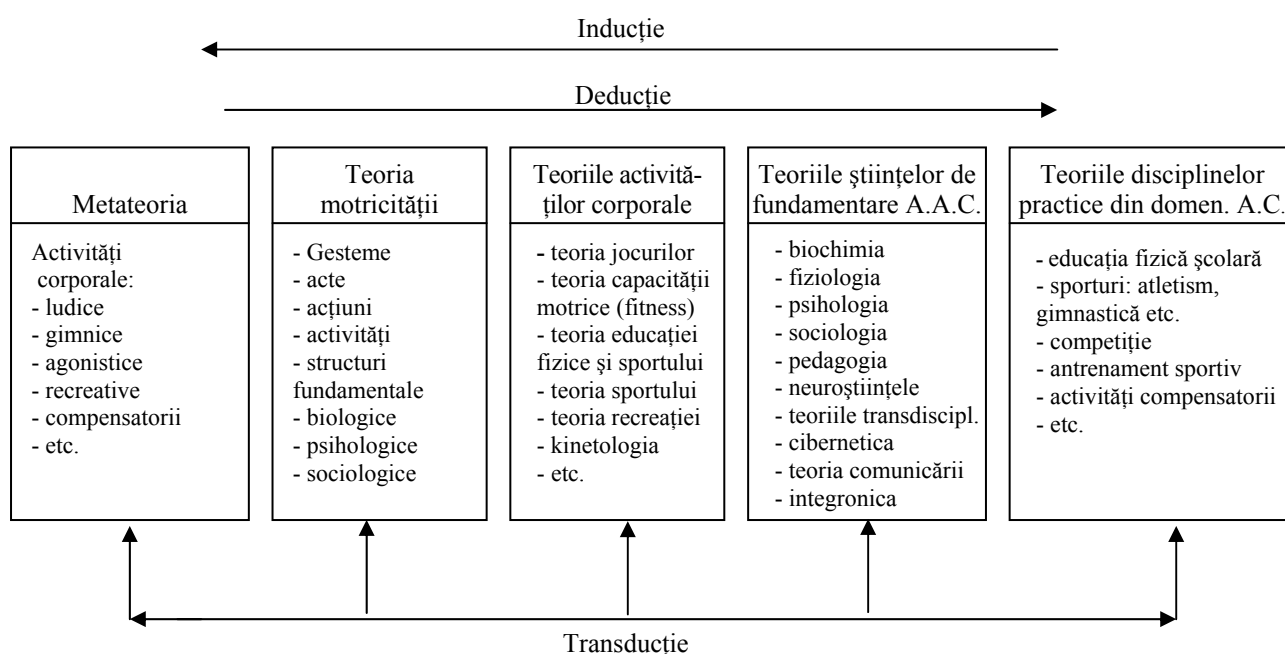
Probleme deosebite vom întâmpina în domeniul acesta când vom trece la analiza filosofică și logică-metodologică a conceptelor și efectelor de natură practică a înțelesului acestora. Aici este cazul să subliniem însemnătatea *terminologiei*, a limbajului acestei științe, care deși a numărat mulți adepți, la noi, din nevoile practice ale diferitelor sporturi, este departe de a fi unitară. Se observă însă o intervenție cu caracter științific, prin alinierea la sistemul internațional al *tezaurului de termeni* din domeniul educației fizice și sportului.

Nu revenim cu detalii asupra unei chestiuni prezentată nu demult (Epuran, 2000, 2001), și anume, a teoriilor din domeniul activităților corporale. Am considerat că teoria generală a activităților corporale este o *metateorie* căreia i se subsumează, conceptual, patru tipuri sau clase de teorii.

Sistemul teoriei din domeniul activităților corporale poate constitui o bază de discuție pentru aspectul epistemologic al filosofiei acestui domeniu (tab.2).

Tabelul 2

Teoriile domeniului activităților corporale

Reproducem aici un fragment dintr-o meditație anterioară: „Este cunoscut faptul că în domeniul teoriei activităților corporale s-au exprimat, în decursul anilor, și mai ales în ultimele două decenii, mai multe puncte de vedere și paradigme, toate justificate din multiple rațiuni, dintre care cele mai importante la noi sunt:

„Relativ întârziata trezire a conștiinței de sine științifică a domeniului; reacția la frustrarea produsă în principal de lipsa de informații semnificative și absența apetitului pentru dezbateri teoretico-filosofice a multor slujitori ai sectorului universitar”.

„Ne punem întrebarea dacă dispunem de condițiile subiective ale angajării în discutarea problemelor de ordin general-teoretic (filosofic, antropologic, metodologic), pentru realizarea unor înțelegeri cât mai coerente a acestora.

Uneori avem impresia că suntem cantonați în Turnul Babel. Avem mare nevoie de „unitatea de diversitate” (Epuran, 2000).

Paradigme ale filosofiei activităților corporale

Prezentăm în continuare o încercare de clasificare a paradigmei existente în filosofia domeniului nostru până în momentul de față:

1. *Paradigma direcțiilor clasice ale filosofiei*: ontologia (metafizica), gnoseologia și epistemologia, axiologia, logica și metodologia, etica, estetica.

2. *Paradigma conceptelor sau curentelor filosofice* constituite de-a lungul istoriei cele pe care le considerăm „punctul de vedere al punctelor de vedere”, prin care temele principale ale domeniului sunt discutate analitic: idealismul, realismul/nominalismul, pragmatismul, filosofia analitică, existențialismul, filosofia educației. Concluzia la această paradigmă este că cititorul și profesorul trebuie să înlăture prin efort propriu contradicțiile dintre diferitele sisteme de gândire.

3. *Paradigma activităților corporale–motrice*, exprimată mai ales sub forma metateoriei și pe care o susținem noi.

4. *Paradigma filosofiei* cultivată și aplicată de profesori, antrenori, manageri ca ghid/busolă / pentru asigurarea eficienței activităților practice. (Cel mai mult aplicată în activitățile performanțiale energetice, euristice sau expresive).

Ea poate fi etichetată ca *filosofie electrică*, incomplet fundamentală și conștientizată. Așadar, viitorul poate aparține acestui punct de vedere, dacă va avea susținere metodologică.

Exemplificări

În continuare vom exemplifica unele aspecte care prezintă principalele diviziuni clasice ale filosofiei: ontologia (vechea denumire de metafizică dată problemei existenței), epistemologia (ca teorie a cunoașterii științifice), axiologia (ca teorie a valorii). Caracterul acestor exemplificări este departe de a fi un „inventar” de probleme ale ființei privită din punctul de vedere corporal-motric.

1. **Problema ontologică** privește existența ca existență ca atare; privește realitatea materie–energie–informație (Săhleanu, 1976), precum și existența socială și conștiința socială în contextul larg al *acțiunii umane*.

Ontologia specifică domeniului activităților corporale este ontologia umanului, a omului ca ființă acțională, a lui *homo ateticus*. Parafrazându-l pe Descartes cu al său „Cogito, ergo sum - cuget, deci exist”, H. Rohrs (1982) crede că putem afirma ca un specific al omului „atletic”, „mă mișc, deci exist”.

Relația corp–suflet este în centrul preocupărilor filosofilor. Dezvoltarea ființei umane trebuie privită ca funcție axiologică, antropologică. Discuțiile teoretice se poartă în legătură cu diferitele concepții și atitudini privind această relație în activitățile noastre specifice

Există părerea despre corpul–obiect, corpul–unealtă sau instrument asupra căreia „se lucrează” în exerciții de body-building, relaxare, conștientizarea corporală, yoga ș.a cu scopuri foarte diferite: pregătirea pentru performanță, fitness sportiv, fitness general, „impresie”, autoapărare sau chiar agresivitate.

Dar corpul nu este numai instrument, el este ceea ce ne aparține, este „propriul”, cum scrie Allport. Personalitatea umană este un tot privit sistematic și holistic, e întrupare a sistemului de trăsături unice care-l caracterizează pe om ca ființă vie.

Și în domeniul nostru, ca și în psihologie și sociologie, vorbim despre *spațiul personal* cu conotații mult deosebite față de cele din etologie (animalele își marchează teritoriul), sau cele din antropologie, unde lupta pentru supraviețuire sau proprietate conduce la agresiune sau crimă, așa cum spune legenda fondării Romei, Romulus ucigându-și fratele geamăn care a cutezat să treacă peste granița desenată de el.

Încălcarea intimității persoanei este invocată de cei care sunt împotriva probelor biologice de sânge sau urină la controlul antidoping.

Tot astfel, dar și cu conotații de purism, în unele țări ca Anglia, Canada sau Olanda, profesorul nu are voie să atingă elevul, asigurarea fiind făcută de colegii elevului.

Pe de altă parte, vorbim în sport de sociomotricitate și de spațiu sociomotric, de schimb de informații ne-verbale în terenul sportiv, precum și de distanța de contact și duritatea acestuia în rugby, fotbal sau handbal (Pierr Parlebas, 1978). În plus, Chappuis și Rioux (1970) fac tipologia sportivilor după cum acceptă sau caută contactul personal. Sub raport cultural se consideră că există diferențe de apărare a spațiului personal la indivizii din SUA și occident european.

Pe alt plan se situează hărțuirea de către antrenori/oare a sportivilor/sportivelor, fenomen destul de frecvent și la noi, dar căruia nu i se acordă atenția cuvenită. (Se poate face legătură cu tematica eticii sportive).

Pentru educație psihomotrică se folosesc tehnicile *conștientizării corporale*, care conduc la precizarea kinesteziei, schemei corporale și a imaginii de sine. Conștientizarea corporală (embodiment) are și alte funcții cum sunt cele de expresie, comunicare și semnificație. Se cunoaște bine fenomenul de amplificare a trăirilor provocate de mișcare–satisfacție, bucuria trăirii mișcării („le vesu”) și a excitării prin exces de risc, temă foarte apropiată filosofilor fenomenologi.

Din punct de vedere științific, biochimic, există ipoteza că enzima MAO-monoaminoxidaza este răspunzătoare de manifestările de curaj ale toreadorilor (cercetări spaniole) și de agresivitatea unor delincvenți periculoși (cercetări efectuate în Anglia). Pe de altă parte, endorfinele, morfina endogenă, sunt răspunzătoare de satisfacțiile și senzațiile de confort și chiar euforie produse de mișcare și de nesimțirea durerii pe câmpul luptei sportive. (Leonard Gavriiliuc, 1998, p.169, stabilește funcția sinapselor dopaminergice, numite sinapse hedonice).

2. Epistemologia este metodologia obținerii cunoștințelor. Și în domeniul nostru epistemologia este temeiul constituirii științei activităților corporale, a modului cum se construiesc teoriile domeniului, evoluția teoriilor în acord cu evoluția științei, construirea modelelor „ipotetice” privind evoluția științei activităților corporale (Epuran; 1973, Ziegler, 1976). Există mai multe metode epistemologice privind corpul de cunoștințe în domeniile educației fizice, sporturilor, recreației, jocurilor etc. (Lumpkin, Ojime, Renson, Ziegler, Haag, Bouchard, Beck-Hopkins, Davis et al Coetzee, R. Thomas, Le Boulch, Sheedy, Whiting ș.a.). O taxonomie sau cel puțin o listă a temelor va fi foarte utilă meditației filosofice specifice.

Teoria cognitivă a produs mutații și în domeniul nostru, în modul de abordare a cunoașterii. Ea se completează cu tezele teoriei informației și ale ciberneticii, aducând un plus de certitudine și teme pentru aserțiunile științifice.

Problematika științei activităților corporale și a dobândirii cunoașterii domeniului prin cercetări empirice a fost tratată și de noi în diferite lucrări (Epuran, 1973, 1992, 1995, 2000).

3. Axiologia. Sportul a fost etichetat de cineva ca „fleacul cel mai important al secolului”; ce valoare are o activitate care nu produce și care este calificată „neserioasă”? Care sunt valorile extrinseci și intrinseci ale activității corporale?

Dintre activitățile corporale sportul ridică cele mai multe probleme ca de ex.: fair-play-ul și agresivitatea, egalitatea femei-bărbați, riscul extrem etc. care sunt proprii punctului de vedere axiologic.

Exemplificăm prin câteva considerente furnizate de Davis (1991). Autorii consideră mai multe categorii de *valori ale activităților corporale*:

a) *valori instrumentale*, legate de performanțele fizice: dezvoltare, sănătate/condiție, abilități, dibăcie;

b) *economice*, cele utile în viața de fiecare zi și valabile pentru societate: pregătire pentru muncă, timp liber, ergonomie, sport și recreare, apărare, sănătate;

c) *valori umaniste*, care stau la baza dezvoltării complete a personalității, ca autorealizarea morală, cod al comportării, posibilități de conducere, disponibilitate de acțiune și socializare, în plan emoțional – sentimente sociale, control și expresie, nurturanță și colaborare, capacitatea de decizie;

d) *calitatea vieții*, aceea care depășește normalitatea în privința conștientizării și angajamentului în activitate: simț estetic, vitalitate, angajament, întrecere cu sine, întrecere cu alții, creativitate.

Ne oprim aici cu exemplificările. În afara celorlalte sectoare ale filosofiei amintite mai sus vom sugera posibilitatea de a privi din punctul de vedere al concepției generale despre lume și viață câteva teme care țin de domenii înrudite cu activitățile corporale, și anume:

Teme antropologice-biologice: specificul naturii umane; axiologia ca știință a dezvoltării fizice și mentale a individului; legitățile dezvoltării ființei umane de-a lungul vieții.

Teme sociologice-psihologice: dezvoltarea umanistă a individului; caracterul voluntar al participării omului în activitățile de timp liber, autodezvoltarea/fitness/, dans sau sport. Această caracteristică nu este contrariată decât de devenirea profesionistă a sportului în care subiectul este angajat prin contract de muncă. Un aspect particular îl are educația fizică școlară, devenită obiectul de studiu obligatoriu ca și alte discipline (matematica, fizica, limba modernă și străină), impuse de societate de grija de dezvoltare intelectuală, fizică și morală a generației tinere, care este forța de muncă a societății în devenire. Să nu uităm că „obiectul” educației fizice este prevăzut și prin discipline opționale. Încercând o explicație a motivației subiecților maturi pentru practica voluntară a activităților corporale, a dansului, fitnessului sau sportului, D.Siendentop (1991) consideră că aceștia sunt conștienți de binefacerile acestor activități pe care în mentalitatea lor le consideră forme de joc, activități care au valoare în ele însele, la ceea ce le oferă valoros pentru moment și pentru calitatea vieții.

Daryl Siendentop (1991, p.250) spune: Jocul adulților este foarte diferit de al copiilor (Caillois, 1961). Jocul adulților este caracterizat de competență /pricepere, ritual, gustul pentru dificultățile impuse, organizare și afiliere, mai mult decât pentru spontaneitate, lipsa organizării și tulburența ce caracterizează jocul copiilor. Copiii sunt educați și socializați în mod gradat prin formele adulte ale jocului, în școli, echipe, cluburi, saloane de dans și altele de acest fel. Ceea ce se întâmplă în aceste locuri este educație, scopul dublu al acesteia fiind

mărima capacităților performanțiale și predispoziția de a participa. Când această educație este realizată cu succes, adulții desfășoară participare în anumite forme instituționalizate de activități corporale jucăuse (sub formă de joc).

Socializarea și înstrăinarea, distorsiunile din comunicare, riscul, surmenajul, abandonul și retragerea, obligațiile și constrângerile sunt teme de interes filosofic.

Științele acțiunii, ca științe praxiologice ale acțiunii eficiente din care fac parte pedagogia, medicina, ingineria, ergonomia, managementul, designul tehnic, logistica, facilitățile – toate în relație directă cu aspectele cele mai diverse ale activităților corporale, au fost incluse în preocupările filosofiei în ultimele patru decenii.

Științele sportului. Sintagma este discutabilă, căci sportul este activitate agonistică, cu elemente ludice, gimnice, de timp liber și compensator. Eticheta este folosită din motive de economie și chiar de obișnuință lingvistică. Pentru precizare, grupul de lucru instituit de Consiliul Internațional pentru Știința Sportului și Educației Fizice (ICSSEP) a formulat următoarea definiție: „*Termenul de știința sportului desemnează o disciplină academică specifică ce are ca obiectiv activitățile fizice (corporale) umane, cum sunt sportul, jocul, jocurile sportive și exercițiile fizice, în contextul lor individual și social*” (sublinierea noastră) (HAAG. H. et al.).

Într-o discuție privind *filosofia sportului*, discuție pe care o rezervăm altei ocazii, am început prin a exprima un truism: „*sportul e altă lume*”. Aspectele filosofice ale acestei lumi prezintă mare importanță pentru viitorul sportului, mai ales, pentru cel de mare performanță. De câțiva ani se vorbește despre funcții și disfuncții ale sportului, despre distorsiuni informaționale, despre încălcarea principiilor deontologice, înșelătorii, agresivitate etc. *Distanțarea* este un nume dat unui proces care nu are nimic negativ în el și ne spune că lumea corporalității trăită e alta decât lumea lucrurilor și persoanelor obișnuite, dar înstrăinarea sau alinierea, împreună cu alte forme de antiumanism, exprimă în ele ceea ce cultivă sportul de mare performanță și sportul extreme, într-un fel de inconștiență pe care numai „goana după aur” o explică, dar nu o poate scuza.

Exacerbarea scenelor de brutalitate extremă, dorința unor spectatori de vizionare a scenelor horror (aici avem gradații - de la elogiul fanilor pe TV, la scenele de accidente grave reluate la nesfârșit), fac parte din „atitudinile și concepțiile filosofice antiumaniste a celor mai declasați manageri sportivi”. O bună și sănătoasă filosofie trebuie să contribuie la salvarea concepției umaniste din sport, în ciuda tuturor provocărilor.

Note conclusive:

1. Temele centrale, ale nucleului activităților corporale sunt prezente, sub aspecte specifice, în toate punctele de vedere listate mai sus, de la cele fundamentale, la cele mai aplicate.

2. Istoric, constatăm un proces de continuă dezvoltare – amplificare a fiecărei activități și în același timp, de diferențiere, diviziune și de creștere a complexității (ex.: apariția de noi sporturi, modificări ale condițiilor și restricțiilor competiționale, intervenția unor factori nesportivi” etc.). Care este explicația? Răspuns: tendința creativă a omului care însoțește legic procesele de autodezvoltare individuală și socială. Creșterea capacităților psihice, a competențelor comportamentale și atracția noului îl împinge înainte, chiar dacă la limită, provoacă și ignoră spiritul de autoconservare.

3. Filosofia unei activități ne trimite la considerente antropologice și psihologice.

4. Tema eficienței ne trimite la proiect, organizare, control – la cibernetică și neurocibernetică.

5. Rezultă că filosofia unei activități și a științei acesteia are o arie foarte largă a cărei cunoaștere este hotărâtoare pentru analiza lor critică, pentru cunoașterea adecvată a celor mai generale determinări, ca un ghid sigur în ceea ce întreprinde specialistul în domeniu.

6. Este necesară dezvoltarea gândirii critice fundamentată pe datele cunoașterii obiective a fenomenelor vieții, ale realității, paralel și simultan cu însușirea obișnuinței de a filosofa și a discuta filosofic problemele domeniului nostru.

Bibliografie:

1. Bartel R. Carl. Instructional Analysis and Materials Development. Homewood Illinois. American Technical Publishers, Inc., 1976.
2. Bîltan Ion. Introducere în istoria și filosofia culturii. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 1995.
3. Bîltan Ion. Știința neștiinței noastre. Studii și eseuri filosofice. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 1995.
4. Bucher A., Charls & Wuest, A. Deborah. Foundation of Physical Education and Spors. Tenth Edition. Times Mirror/ Mosby/, St. Louis, Toronto, Santa Clara, 1987.

5. Coetzee N.A.J. In search of a Founded Epistemology For Human Movement Science // International Journal of Physical Education, XXXI, 1, 1994.
6. Davis Bob et al. Physical Education and the Study of Sport. Frome.
7. Davies Elwood, Craig & Miller, Donna Mae. The philosophical Process in Physical Education. Second edition. - Philadelphia: Lea & Febinger, 1967; Somerset. England, Wolfe Publishing Ltd., 1991.
8. Dragnea Adrian, Bota Aura. Kinatropologia - o alternativă la definirea științei despre mișcarea umană // Revista Știința Sportului. - 1995. - Nr.1.
9. Epuran Mihai. Activitățile corporale în lumina științei educației fizice și sportului // Educație Fizică și Sport, XXII, 10, 1969.
10. Epuran Mihai. Teoria activităților corporale este o metateorie. Sesiune jubiliară. - Cluj-Napoca: Facultatea de Educație Fizică și Sport a Universității „Babeș-Bolyai”, 21-22 septembrie 2000.
11. Epuran Mihai. Metodologia cercetării activităților corporale. Vol.2. Ediția a 2-a. - București: ANEFS, 1992.
12. Guidea Nicolae. Filosofia Educației Fizice și Sportului. - Bacău, 1998.
13. Popper Karl. Logica cercetării. - București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1981.
14. Sidentop Daryl. Developing Teaching Skills in Physical Education. Third edition. Mountain View, California, London, Toronto, Mayfield Publ. Co., 1991.
15. Talaban Denisa. Antropologia sportului. Aspecte naturale și culturale // Revista Știința Sportului, - 1998. – № 13.
16. Zeigler E. F. A model for the optimum development of a social force known as sport // International Journal of Physical Education, XIII, 1, 1976.
17. Widmer, Konrad. Social Science of Sport and Sport Pedagogy as Part of Sport Science. // International Journal of Physical Education. - XIV. - 1977. - №2.

Prezentat la 14.05.2007